

SZERB LÁSZLÓ

Emlékezve Dr. Varga Attilára (1958–2023)

In memory of Dr Attila Varga (1958–2023)

•
SZERZŐ:

Szerb László, egyetemi tanár, Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, szerb.laszlo@ktk.pte.hu

AUTHOR:

László Szerb, Professor, University of Pécs, Faculty of Economics, szerb.laszlo@ktk.pte.hu

Varga Attila emlékének adózva közöljük Szerb László professzor laudációját az ERSA-díj átvétele alkalmából, mely 2023 nyarán hangzott el.

Kedves Kollégák!

Megtiszteltetés számomra, hogy Varga Attila nevében átvehetem az ERSA-díjat. Ugyanakkor nagyon sajnálom, hogy Attila, aki régóta barátom, nem lehet itt, hogy személyesen vegye át ezt. Sajnos nagyon-nagyon kevés remény van arra, hogy Attila felépüljön a kómából.

Ezért Attila előadása helyett engedjék meg, hogy laudációt mondjak Attila tudományos teljesítményéről, amely az ERSA-díjhoz vezetett.

Attila tudományos pályafutása az 1980-as években kezdődött, amikor elvégezte a Pécsi Tudományegyetemet és a Közgazdaságtudományi Karon kezdett dolgozni. A szovjet rendszer összeomlása új távlatokat nyitott, és Attila megragadta ezeket a lehetőségeket. Doktori tanulmányait 1992-ben kezdte meg a Nyugat-Virginiai Egyetemen, ahol Luc Anselin, az ökonometria egyik keresztapja lett a témavezetője. Az innováció és a tudás átterjedése iránti érdeklődése arra

készítette Attilát, hogy más kapcsolatokat keressen. Kapcsolatba lépett Ács Zoltánnal, aki megosztotta Attilával egyedülálló, amerikai megyei szintű innovációs adatállományát. Attila akkori kutatásai az egyetemeknek az innovációban és a tudáskiáramlásban betöltött szerepére összpontosítottak. Később kiszélesítette megközelítését, és további publikációkat írt az innovációs átgyűrűzésről térbeli ökonometriai módszertan alkalmazásával. Sokat idézett cikkei a *Journal of Urban Economics*, a *Research Policy*, a *Journal of Regional Science*, a *Growth and Change* folyóiratokban jelentek meg. Doktori értekezését könyvvé fejlesztette, és az Egyetemi kutatás és regionális innováció: az egyetemi technológia-transzferek térbeli ökonometriai elemzése címmel nagy sikert aratott.

Doktori tanulmányai befejezése után Attila Bécsbe költözött, és az Osztrák Tudományos Akadémia, majd a Bécsi Közgazdaságtudományi Egyetem munkatársa volt. Ausztriában együtt dolgozott Manfred Fischerrel, a regionális tudomány másik jeles képviselőjével, aki néhány éve szintén megkapta az ERSA-díjat. Attila sikeresen adaptálta szemléletét és módszertanát az európai és osztrák kontextusba. Ugyanakkor nagyobb figyelmet kezdett fordítani a vállalatoknak az innováció átgyűrűzésében játszott szerepére. A 2000-es években Attila visszaköltözött Pécsre, ahol hamarosan a kar legrangosabb kutatójává vált. Kutatóközpontot hozott létre, később pedig intézetigazgató lett. Összegyűjtött egy fiatal tudósokból álló csoportot, és ugyanazt gyakorolta, amit ő is kutatott: ez volt a tudás-kiáramlás. Elismert akadémikusokat is hozott Pécsre, és nemzetközi hálózatot épített ki. Számos workshopot és konferenciát szervezett, a jelenlegi ERSA-tagok közül sokan egy, vagy több alkalommal jártak Pécsen is.

Továbbra is együtt dolgozott Ács Zoltánnal, aki a vállalkozói kutatás felé irányította. 2001-ben a Pécsi Tudományegyetem Global Entrepreneurship Monitor tagja lett, mely gazdag adatforrásnak bizonyult a további kutatásokhoz. Az első GEM konferencián bemutatott Entrepreneurship, agglomeration and technological change című kisvállalkozás-gazdaságtani tanulmánya (Ács – Varga) több mint 1000 Google idézést kapott.

Az 1990-es évek végétől, 2000 elejétől Attila egy másik területen kezdett el dolgozni, a gazdasági modellezésben. A Nyugat-Virginiai Egyetemen Attila megtanulta a gazdasági modellezés alapjait, és ezt sikeresen adaptálta az európai kontextusba. Először Hans Schalkkal együtt dolgoztak ki egy makrogazdasági modellt, amelyet egy sor másik modell követett. GMR modelljében a regionális szempontot is beépítette a klasszikus, országos szintű növekedési modellekbe, ugyanakkor, amikor mások megalkották a CGE-modellt, Roberta Capello pedig kidolgozta regionális növekedési modelljét. Első PhD-hallgatójával, Sebestyén Tamással együtt kidolgozták az „egóhálózat minőségének” újszerű mutatóját, amellyel azt mérik, hogy az interregionális hálózatból elérhető tudás mennyire járul hozzá a régióon belüli új tudás előállításához. Később velem együtt dolgozva egy vállalkozói komponens (REDI) épített be a modelljébe, ami tudomásom szerint egyedülálló. A FIRES nevű 2020-as projekt keretében különböző regionális vállalkozási forgatókönyvek növekedési hatását becsültük meg német, magyar és olasz régiókra.

A 2000-es évek óta a helyalapú politika jelentősége megnőtt: mind az uniós politikások, mind a kutatók igyekeztek az uniós támogatásokat és forrásokat jobban megcélozni. Attila 2008-ban meghívást kapott az Európai Bizottság sevillai Közös Kutatóközpontjába, mint nemzeti szakértő, és hozzájárult az első uniós szintű regionális modell, a RHOMOLO megalkotásához. A szakpolitikai hatásszimulációk mindig is fontos részét képezték Attila

modelljeinek. A különböző intelligens szakosodási foratókönyvek értékelése hasznosnak bizonyult a szakpolitikai prioritások kijelölésében Magyarországon, Törökországban és az EU régióiban. Sajnos gazdasági modelljeit nem idézték olyan nagy számban, mint korábbi innovációs és tudásszórás munkáit. Úgy gondolom azonban, hogy Attila befolyása sokkal nagyobb volt, mint az idézetségen alapuló elismertsége.

A 2010-es években Attila vette át a Regionális Fejlesztési Doktori Iskola vezetését, amelyből egy rangos, nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező programot csinált. Közben mélyen beágyazódott a nemzetközi regionális tudományos szervezetekbe, elsősorban az ERSA-ba. Az ERSA 61. kongresszusát Magyarországon, a Pécsi Tudományegyetemen rendezték meg, és eredetileg Attila volt a szervezőbizottság vezetője egészen a megbetegedéséig.

Attila tudományos munkásságának elismeréseként 1990-ben a Magyar Tudományos Akadémia tagjává választották. A sors furcsa fintora, hogy a Pécsi Akadémiai Bizottságon tartott előadása közben, tudományos pályafutása csúcán kapta a mostani állapotához vezető szívrohamot.

Úgy gondolom, hogy ez az ERSA-díj fontos a magyar tudományos közösség számára is. Varga Attila az első, aki a volt szocialista országokból kapta meg. Miközben a regionális kutatók gyakran tapasztalják, hogy a regionális fejlődés útfüggő, ami zárványhatásokhoz és nem konvergenciához vezethet. Attila személyes pályafutása pozitív példa arra, hogy mi, kelet-európai kutatók nem vagyunk reménytelen helyzetben, és hasonló eredményekre és elismerésre juthatunk.

•
Kallai Sándor: Haiku 06 – tusrajz